

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังได้รับการสอนในคลินิกแฟ้มโดยใช้สะสมงาน และเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน กับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ แบบแผนการทดลองเป็นการศึกษาแบบสองกลุ่มวัดสองครั้ง ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาล หลังจากได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน สูงกว่าก่อนได้รับการสอน
2. ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณหลังการสอนของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ
3. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล หลังจากได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน สูงกว่าก่อนได้รับการสอน
4. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังการสอนของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอน ตามปกติ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลในสถาบันราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ส่วน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2541 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีลุปาง ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มทดลองจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 แผนการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นการอธิบายถึงรายละเอียดการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน และใช้เป็นแนวทางในการสอนซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยกิจกรรมทุกขั้นตอนของการสอนเพื่อการพัฒนาแฟ้มสะสมงาน

ชุดที่ 2 เกณฑ์การประเมินค่าเพิ่มสะสมงาน เป็นเกณฑ์การให้คะแนนเพิ่มสะสมงาน ที่ผู้วิจัย กำหนดขึ้นและนำเสนอผู้เรียนเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน ชุดที่ 3 คู่มือนักศึกษาในการพัฒนาเพิ่มสะสมงาน ประกอบด้วยเนื้อหาที่นักศึกษาสามารถศึกษาประกอบการจัดทำเพิ่มสะสมงาน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณเป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 80 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดของ Watson และ Glaser (1964) ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความเที่ยง ได้ค่าเท่ากับ .74 และค่าความเที่ยงจากการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง มีค่าเท่ากับ .79 ส่วนชุดที่ 2 เป็นแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 58 ข้อ ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Guglielmino (1977) แบบวัดนี้ที่ได้รับการแปลโดย นรินทร์ บุญชู (2532) และศรีสุภาภรณ์ บิณฑาประสิทธิ์ (2540) ได้ปรับรายการคำถามให้เหมาะสมกับนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบความเที่ยง ได้ค่าเท่ากับ .82 และภายหลังใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ .84

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดให้มีการสอนในคลินิก โดยใช้เพิ่มสะสมงานกับกลุ่มทดลอง ซึ่งดำเนินการสอนโดยผู้วิจัย ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนและนิเทศในภาคปฏิบัติตามปกติ โดยผู้ช่วยวิจัย 2 ท่านเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งสองกลุ่มดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนในวันและเวลาเดียวกัน วันละ 8 ชั่วโมง ระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม 2542 ถึง 11 เมษายน 2542 รวมระยะเวลาดำเนินการทดลองทั้งสิ้น 160 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ SPSS โดยวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาล ทั้งสองกลุ่ม เปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้เพิ่มสะสมงาน และกลุ่มที่ได้รับการสอนภาคปฏิบัติตามปกติ หลังการสอนด้วยสถิติทดสอบ ที (t-test Independent) และเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้เพิ่มสะสมงาน ระหว่างก่อนและหลังการฝึกภาคปฏิบัติ ด้วยสถิติทดสอบที (t-test Dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มทดลองทั้งก่อนและหลังการทดลอง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 45.13 และ 46.47 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้งก่อนและหลังการทดลอง พบว่า การนิรนัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 11.00 และ 11.73 ตามลำดับ ด้าน การตีความ การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น และการประเมินข้อโต้แย้ง ทั้งก่อนและหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการอนุมาน ทั้งก่อนและหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ 4.87 และ 5.47 ตามลำดับ

2. ความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกัน

3. ความสามารถในการคิดวิจารณ์ของ นักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน

4. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง อยู่ในระดับสูง คือมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ และการมองอนาคตในแง่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.13 ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ ด้านเมโนมติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความรักในการเรียน และความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการเรียนแบบริเริ่มและอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ และ ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและการแก้ปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 3.45 , 3.40, 3.22 ตามลำดับ

ส่วนหลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูง คือมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าหลังการทดลองค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองทุกด้านเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับสูงทั้งหมด โดยด้านการเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้และความรักในการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.48 ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านเมโนมติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและการแก้ปัญหา และด้านการเรียนแบบริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เท่ากับ 4.23 , 4.20 , 4.20 , 3.89 และ 3.56 ตามลำดับ

5. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ ด้านมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรักในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมองอนาคตในแง่ดี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทุกด้าน ส่วนด้านการเรียนแบบริเริ่มและอิสระ และด้านความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและการแก้ปัญหา ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

6. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบในกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนทดลองและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ ด้านมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรักในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและการแก้ปัญหา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง ทุกด้าน ส่วนด้านการเรียนแบบริเริ่มและอิสระ และด้านการมองอนาคตในแง่ดี เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มควบคุม ระหว่าง หลังและก่อนการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ ระหว่างหลังการทดลองและก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าหลังการทดลอง ด้านความคิดสร้างสรรค์ ระหว่าง หลังการทดลองและก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง ส่วนด้านมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านการเรียนแบบริเริ่มและอิสระ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรักในการเรียน ด้านการมองอนาคตในแง่ดี และด้านความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและการแก้ปัญหา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ต่อความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัย อภิปรายผลการทดลองตามสมมติฐาน ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของ นักศึกษาพยาบาล ก่อน และหลังการสอน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ ไม่แตกต่างกัน และ ค่าเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของ นักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ ระหว่างก่อนและหลังการสอน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1. รูปแบบการสอนในคลินิกตามปกตินั้นจะเน้นการฝึกการใช้กระบวนการพยาบาล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาล โดยให้นักศึกษาวางแผนกิจกรรมการพยาบาลผู้ป่วยเป็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่า ขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล มีความคล้ายคลึงกับกระบวนการคิดวิจารณ์ญาณเป็นอย่างมาก (Press and Cayton , 1993 อรรถพรณ ลีอนุญวัชชัย , 2538) การฝึกการใช้กระบวนการพยาบาล ในการสอนในคลินิกตามปกติจึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่พัฒนาการคิดวิจารณ์ญาณในนักศึกษาพยาบาลได้ ในระดับใกล้เคียงกับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน จึงทำให้ค่าความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

1.2 ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก โดยให้นักศึกษาได้วินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ วางแผน ตรวจสอบ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้วิธีการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาได้ ดังที่ Bayer (1985 อ้างถึงใน เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์ , 2537) ได้เสนอวิธีการพัฒนาความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณไว้ 5 ขั้นตอน คือ ให้ผู้เรียน 1) ระบุทักษะที่คาดหวัง 2) บรรยายกระบวนการและวางแผนการใช้ทักษะ 3) ทำนายผลการใช้ทักษะของตนเอง 4) ตรวจสอบกระบวนการที่ใช้ขณะปฏิบัติกิจกรรม และ 5) ประเมินผลการใช้ทักษะและวิธีการใช้ทักษะ แต่เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนที่ต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ในการสอนครั้งนี้ พบว่านักศึกษา วินิจฉัย และวางแผนการเรียนรู้คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันมาก ซึ่งอาจเกิดจากนักศึกษาปรึกษา หรือเขียนตามเพื่อนในกลุ่ม จึงทำให้การพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณตามวิธีการของ Bayer ไม่ได้เป็นไปอย่างสมบูรณ์

1.3 การจัดการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน จะมีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา ในทุกขั้นตอนของการพัฒนาแฟ้มสะสมงาน รวมทั้งได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง และในการวางแผนการพยาบาลผู้ป่วย ซึ่งเป็นการส่งเสริมการคิดวิจารณ์ญาณได้เป็นอย่างดี แต่ในการพัฒนาดังกล่าวนักศึกษาอาจไม่ได้ฝึกการคิด ครบทุกองค์ประกอบของการคิดวิจารณ์ญาณหรืออาจฝึกการคิดได้ไม่สมบูรณ์ทุกขั้นตอน ตามแนวคิดของ Watson และ Glaser จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณในนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการสอนไม่แตกต่างกัน

2. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เปรียบเทียบระหว่างหลังการสอนและก่อนการสอน พบว่าต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการสอนมีค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่าก่อนการสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานสามารถพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลได้ จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ในทุกขั้นตอนของกระบวนการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สนับสนุน ให้ข้อมูล ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่นักศึกษาตลอดกระบวนการสอน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามที่ Knowles (1975) กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนที่จะพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ Tough (1971) เสนอไว้ว่า การดูแลการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรคำนึงถึงในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ดังนั้นเมื่อนักศึกษาได้มีอิสระในการกำหนดแนวทาง และวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานจึงเพิ่มขึ้นสูงกว่าก่อนการสอน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ มโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ความรักในการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและการแก้ปัญหา ในกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาพยาบาล ที่มุ่งส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน และการเรียนรู้ของตน จะสามารถพัฒนาให้นักศึกษาคิดเป็น ทำเป็น เป็นพื้นฐานให้นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองในด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน และการที่นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองคาดหวังและตั้งใจ จะทำให้นักศึกษาเรียนอย่างมีความสุข และเป็นผู้ที่รักการเรียน นอกจากนี้ในกระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานในขั้นการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับและขั้นการประเมินค่าแฟ้มสะสมงาน จะส่งเสริมให้นักศึกษาได้ประเมินความสามารถของตนเองในการเรียนรู้แต่ละครั้งว่าบรรลุจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่จำเป็นในการศึกษา และเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วิลพร มณีพันธ์ (2539) ที่พบว่า ความมีอิสระในการทำงาน สภาพแวดล้อมทางจิตใจ ความต้องการพัฒนาตนเอง และสัมพันธภาพ เป็นตัวแปรที่ร่วมทำนายความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลวิชาชีพ

ส่วนด้านการเรียนแบบริเริ่มและอิสระ และการมองอนาคตในแง่ดี หลังจากได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานแล้ว นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งสองด้านนี้ไม่ต่างจากก่อนการสอน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเกิดจากลักษณะงานที่นักศึกษาพยาบาลต้องปฏิบัติส่วนใหญ่เน้นการปฏิบัติกรพยาบาลแก่ผู้ป่วย กิจกรรมที่ปฏิบัติจึงต้องถูกต้อง แม่นยำ เพราะเป็นการกระทำต่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ การตรวจสอบแผนการเรียนรู้อย่างละเอียดจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่นักศึกษาพยาบาลไม่มีอิสระเต็มที่ในการเรียนรู้ส่วนนี้ อาจส่งผลให้ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการเรียนแบบริเริ่มและอิสระไม่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์

3. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานและกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานมีค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานสามารถพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดีกว่าการสอนตามปกติ ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบกระบวนการของการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน กับข้อเสนอของ สურกุล เจนอบรม (2532) ที่กล่าวว่า การที่นักศึกษาได้มีโอกาสในการสำรวจว่าต้องการศึกษาเรื่องใด ได้เก็บสะสมความคิดไว้ด้วยการจดบันทึก ได้พิจารณาถึงแนวทางการเรียนรู้ ได้

ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเห็นว่ากิจกรรมการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมดังกล่าวอย่างสมบูรณ์ ในขณะที่การสอนในคลินิกตามปกติที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ยังไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาอย่างอิสระมากนัก การสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานจึงเป็นวิธีการสอนที่ทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการสอนตามปกติ ตามผลการวิจัยที่พบในครั้งนี้

กระบวนการในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ทำให้นักศึกษาได้เข้าใจตนเองในด้านพัฒนาการของตน พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มความภาคภูมิใจ มีความพยายาม มีวินัย และพัฒนาทักษะในการเรียนและการแก้ปัญหา (Knight and Gallaro , 1994) เพราะนักศึกษาได้กำหนดแนวทางการเรียนรู้ และดำเนินการเรียนรู้ตามศักยภาพของตน เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ ส. วาสนา ประवालพฤษ์ (2538) ที่กล่าวว่าแฟ้มสะสมงานมีประโยชน์ในด้านการสร้างความภาคภูมิใจแก่เจ้าของ เป็นการฝึกให้นักศึกษาได้ประเมินผลการเรียนรู้ของตน และวางเป้าหมายการเรียนของตนเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้จะเห็นว่า สิ่งที่ได้จากการพัฒนาแฟ้มสะสมงานที่นักการศึกษากล่าวไว้ส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดของ Gluglielmino (1977) แทบทั้งสิ้น

การใช้แฟ้มสะสมงานในการศึกษาพยาบาล ในประเทศไทย ยังไม่เป็นที่คุ้นเคยมากนักแต่ในการศึกษาทางครุศาสตร์ พบว่า มีการใช้แฟ้มสะสมงานอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นการเรียนการสอนและการประเมินผลแนวใหม่ ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามสภาพจริง เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาทางพยาบาลศาสตร์จะเห็นว่าเน้นการเรียนการสอนจากสภาพจริงเช่นกัน เพราะการฝึกปฏิบัติการพยาบาลเป็นเรียนรู้จากผู้ป่วยและสภาพแวดล้อมบนหอผู้ป่วย ดังนั้นการนำแฟ้มสะสมงานมาใช้ในการเรียนการสอนในคลินิก จึงน่าจะเป็นแนวทางหนึ่ง ที่ควรได้รับการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสม เพื่อการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ในนักศึกษาพยาบาลต่อไป ทั้งนี้การเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานควรคำนึงถึง ระยะเวลาที่นักศึกษควรใช้ในการพัฒนาแฟ้มสะสมงาน เพราะการเรียนรู้วิธีนี้ ไม่ควรถูกจำกัดด้วยระยะเวลาที่สั้นเกินไปและควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. สภาพแวดล้อมบนหอผู้ป่วยมีสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้มากมาย ประกอบกับมีความหลากหลายของความรู้ที่ไม่สามารถนำมาสอนนักศึกษาได้ครบถ้วน จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นจึงควรนำวิธีการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานมาใช้ในการสอนนักศึกษาในทุกรายวิชาที่มีการเรียนการสอนในคลินิก เพราะจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า สามารถพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลได้

2. จากการสอบถามความคิดเห็นที่ได้จากการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในการเรียนการสอน มีความสุขในการเรียน และมีความรู้สึกคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น เพราะการเรียนการสอนเน้นการให้อิสระในการเรียนภายใต้วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงควรนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนทุกรายวิชาทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ

3. ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ต่อเนื่อง และการจัดให้นักศึกษาได้หมุนเวียนการฝึกปฏิบัติ จะทำให้การพัฒนาแฟ้มสะสมงานมีความต่อเนื่องและหลากหลาย เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงาน จึงควรให้เวลานักศึกษาในการศึกษาตามแผนการเรียนที่กำหนดไว้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงานในรายวิชาทฤษฎี
2. ศึกษาผลของการใช้แฟ้มสะสมงาน ต่อ เจตคติในการปฏิบัติการพยาบาล
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมีคุณค่าในตนเอง และ ความคิดสร้างสรรค์
3. ศึกษาผลของการใช้แฟ้มสะสมงาน ในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มเก่ง และกลุ่มอ่อน แล้วเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการใช้แฟ้มสะสมงานในแต่ละกลุ่ม เพื่อหาคำตอบว่าแฟ้มสะสมงานเหมาะสมกับนักศึกษาในกลุ่มใดมากที่สุด
4. พัฒนาการใช้แฟ้มสะสมงาน ในหลักสูตรพยาบาล เพื่อให้มีรูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ